

הלכות ברכת הפירות סימן רמז

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לט]

אין לו לפטר עצמו בקרבה בוללת אחת, דהיינו בקרבת 'בורא מיני בשמים', אלא לבתחלה צריך לברך על כל אחד בפני עצמו⁽³²⁾.

32) וטעם הדבר, ביאר הגרשו"א (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות לח) שכשם שאין מברכים על פרי העץ ועל פרי האדמה בלשון 'מיני פירות', הוא הדין בברכת הריח. ואף שבברכות הריח יש כזה נוסח של 'מיני בשמים', מכל מקום מצוה לפרט בברכה עץ ועשב, כמו שבאכילה מפרט פרי העץ ופרי האדמה.

[משנ"ב ס"ק לט]

היינו כשכונן בהדיא להוציא כל המינים⁽³³⁾ וכו', דכשם שבברכה עצמי בשמים אינו פוטר לברכת 'עשבי בשמים'⁽³⁴⁾.

33) אמנם לענין מי שכיוון בברכת בורא פרי האדמה לפטור פרי העץ מלבד פרי האדמה, כתב לעיל (סי' רו ס"ק י) בשם השערי תשובה שיש שסוברים שלא יצא בברכה זו עבור פרי העץ, אך מ"מ למעשה אין לחזור ולברך עליו משום שלדעת השו"ע שם (ס"ב) כבר יצא, ויותר טוב להימלך שלא לאכול מיד את פרי העץ אלא רק לאחר זמן, ואז לברך עליו.

34) ואם בירך על פירות האילן ברכת 'עצי בשמים', ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ט.

[משנ"ב ס"ק מג]

וכשם בברך עליו, נוטל הקדש בימין והשמן בשמאל, דעל דבר שמברך נוטלו בימינו⁽³⁵⁾.

35) ולגבי איטר, כתב לעיל (סי' רו ס"ק יח) שהולכים אחר ימין שלו, ולא אחר ימין של שאר העולם.

[ביה"ל ד"ה מבורך]

כל-שכן שדווקא מעלת חביב שהוא למטה מזה, כדלעיל ברי"א, וצריך עיין⁽³⁶⁾.

36) ולדינא הורה הגר"ח"פ שיינברג (חזאת הברכה עמ' 176) שיברך תחילה על ההדס אף שהשמן חביב לו.

[משנ"ב ס"ק מו]

לאפוקי אם מעשן בשביל לבטל הסרחון אין מברכין עליו כלל, ואף שנהנה מהבשמים מאד⁽³⁷⁾.

37) ואם מעשן טבק שריחו טוב, ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק לא.

באר הגולה

קלא

הלכות ברכות הברות סימן רמז

ב שם בגמרא לנסת
הר"ף ב שם לנסת
הרא"ש ד שם
בגמרא

הראשונה לו: הגה (לח) ואם ברח על פלס 'מיני בשמים' (טז) (לט) וצא (טז) ויש הסימן). ואם צריך להקדים של עץ לשל עשבי בשמים. (מ) עץ לעיל סימן ריא: 'יא' הביאו לפניו הדס ושמן (יז) (מא) להרים בהם. (מב) אם ברכותיהן שוות (מג) מברך על (יח) ההדס ופוסט את השמן, (מד) וצאם אינם שוות (מה) * מברך על ההדס תחלה: 'יב' ומברך על המגמר (פרוש). בשמים שמשמשים על הגחלים (מז) להרים בהם * משעלה קיטור עצמו (מז) * קדם שפגיע לו הריח, (מח) אבל לא יברך קדם שיעלה קיטור העשן:

באר היטב

בהם. דאלו להצביע תחתם אין מברך עליו כמ"ש סי' ריו סס"ב: (יח) ההדס. בורא עצי בשמים:

באר הלכה

כן לדינא: * מברך על ההדס תחלה. עץ באליה רבה שהקשה על חטור שכתב לענין שמן אפרסמון, אם נדמן לו עם הדס דמברך תחלה על ההדס: הא לפי טעם הפה"ג משום דהדס אימא בעין, לא שיהי נה כי אם לגבי שמן שבשמן בעשבי בשמים שהשמן קלט רק מרים. מה שאין כן לענין אפרסמון. וקשה לדבריו, אמאי פסק הנמכרים לענין שמן צית ויש לו ריח ויהא הדס שהדס עקר, ועל-כרחי דגם זה לא חשיב בעין לענין הדס שגוף העץ קיים, והכי נמי לענין אפרסמון, וכן כתב הנ"ל לענין אפרסמון, וכמו שכתבנו במשנה ברורה. ודע, כי הרא"ה כתב גם בספרו וז' דפיקרי שאין אחת חביבין לה. עין שם. אלא דאחר-כך בסוגיא דהביאו לו שמן ויין כתב גסרין דמרי שאין אחת חביבין לה, ואחר-כך מסיים: אי נמי, אבלא דהלכתא בהא כינו דאין ברכותיהן שוות, אפלו איכא חד מניה דחביב פלה טפי בתר חשוב אזלינן, וכתב פליגי הי מניה חביבא, עין שם. אמנם לפי מאי דאפיקנא לעיל בסימן ריא בבאר הלכה דרב פוסקים סוברין דבאין ברכותיהן שוות גסרין אזלינן בתר חביב, לפי זה על-פירוש לבאונה יתה קאי דברי השלחן-ערות לדינא רק בשענייהם חביבין זה בשונה, ואפשר לומר, דכיון דמעלת ההדס דהוא קדם בגופו דהוא אפלו מעלת ברכת שמן ערב דהוא ברכה המברכת, פל' שכן שדוקה מעלת חביב שהוא למשה כונה, כדלעיל ברי"א, וצריך עיון: * משעלה קיטור עצמו. דע דמוכח מרש"י ותוספות, דאפלו נשכר בשמים לגמרי גסרין צריך לברך עליו אף-על-פי דהשם אינו כלל, ולא קפדינן שיהיה קצת מהבשמים קדם בשעת ברכה, ולא מקרי ריח שאין לו עקר, דאחר-כך, הריח בא מן גופן, וכן דבר הבשמים שששששש מריחים, וכן מוכח לשון הנמכרים דין ב, עין שם, וכן מוכח באור נודע ובשלטי-גבורים בשם רבנו לשענה, עין שם, וכן פסק הש"י. וכתבתי פל' זה, להוציא מדברי הרא"ה בהלכותיו, שדבריו אין מברכין אלא-אם-כן עקר קדם ענין, דאחר ששקרו פלה פאש אין מברכין, דבריו ריח שאין לו עקר, ומפרש פלה סוגיא דנדרה זה, ע"ש, ונמשך אחריו בצל שיטה מקבצת, ואינו כן לכל הפוסקים הנ"ל: * קדם שפגיע לו הריח. ואף שאין תופס המגמר בידו, לא מקרי קודם דקודם, וכמו לעיל בסימן כסז סעיף ג לענין לחם, דהתם מחסר

משנה ברורה

וכו'. ורצה לומר: אין לו לפטר עצמו בברכה כוללת אחת, דהינו בברכת 'בורא מיני בשמים', אלא לכתחלה צריך לברך על כל אחד בפני עצמו. וברך בתחלה על עצי בשמים ועשבי בשמים, ואחר-כך לברך על שאר מינים 'בורא מיני בשמים', וכמו דקדמא לן לעיל סימן ריא סעיף ג לענין ברכת הפרות. נתעורר בפה מינים יחד או שהם באגדה אחת, ואי אפשר להרים מכל מין בפני עצמו, מברך עליהם 'בורא מיני בשמים' [א"ר ורח"ח]: מיהו, משמע באליה רבה דטוב לקטם מהאגדה אחת מין כדי שייכל לברך עליו ברכתו הראוי לכתחלה: (לח) ואם ברח וכו'. פנ"ל בסעיף ב, אלא דשם מרי שנקט עצי בשמים או עשבי בשמים בידו וברך עליהם 'בורא מיני בשמים', והכא מרי שנקט רק מיני בשמים, ובברכתו כון להוציא גם את העשבי-בשמים ועשבי-בשמים, אפלו הכי צא, שברכה זו שיהי בדיעבד גם עליהם: (לט) וצא. הינו שפסגן בדיקא להוציא פל המינים, ואי לאו הכי לא, וכמו לענין ברכת הפרות, כשיש לפניו דבר שברכתו 'פרי העץ' ו'פרי האדמה' ויש לפניו דבר שברכתו 'שהכל', אינו יוצא בסתמא בברכה 'שהכל' על הכל, וכנ"ל בסימן רז. כתבו האחרונים, רכשם שברכת 'עצי בשמים' אינו פוסט לברכה 'עשבי בשמים', כן ברכת 'עשבי בשמים' אינו פוסט לברכה 'עצי בשמים', דבעשבים אינו נקל' עץ: (מ) עץ לעיל סימן ריא. ורצה לומר, דשם אימא פלגמא בעין זה בסעיף ג לענין פרי העץ ופרי האדמה אם צריך להקדים פרי העץ, והכי נמי בענינו. ודע דשם הסכימו האחרונים, דמה שהיא חביב לו תמיד יותר צריך להקדימו, אף אם שניהם חביבין אצלו בשונה, נכון יותר להקדים הפרי-העץ, והוא הדין הכא, אם חביבין אצלו שניהם בשונה, נכון יותר להקדים העצי בשמים,

שהיא ברכה מברכת ופרטית ביותר, ואחר-כך לברך 'עשבי בשמים': 'יא' (מא) להרים בהם. דאלו (לה) שמן שהביא לסוף דיו להעביר מהם וזהם האכלים, אין מברך, וכמו שכתב בסימן ריו סעיף ב, ועין שם בבאר הלכה מה שכתב בזה: (מב) אם ברכותיהן שוות. כגון שהשמן (לה) היה מבשם בעצי בשמים, שם ברכין על השמן 'בורא עצי בשמים', כמבאר בסעיף ו: (מג) מברך על ההדס. השעם. (לו) והדס הוא גוף העץ הנקרא בשמים, והשמן אין הרים מעצמו אלא קולטו מאחר, הלכך הדס חשיבא טפי, ולהכי מברך עליו ופוסט השמן בברכתו. ובשם-ברך עליו, (לז) נוטל ההדס בזמן והשמן בשמאל, דעל דבר שם-ברך נוטלו בימינו: (מז) ואם אינם שוות. כגון שהיה שמן שמבשם בעשבי בשמים שברכתו 'בורא עשבי בשמים', או שהיה שמן אפרסמון, דמברך בסעיף ד דברכתו הוא 'בורא שמן ערב', ואם-כן (לח) אין יכול לברך על ההדס 'עצי' ולפטר את השמן: (מה) מברך על ההדס תחלה. ואף-על-פי (לט) דשמן אפרסמון ריחו מוחמם עצמו ולא קלט מאחרים, וגם ברכתו חשיבה שמוכר ומיחד שמן בברכתו, אפלו הכי הדס שהוא פכריתו וקדם (מ) בגופו חשיב טפי [הרא"ח]: 'יב' (מו) להרים בהם. לאפוקי אם מעשן פשכיל לבטל הסרחון אין מברכין עליו כלל, ואף שפניה מזהבשמים מאד, וברלקמן בסימן ריו: (מז) קדם שפגיע וכו'. דבענין לכתחלה עובר לעשייתו, ובדיעבד יכול לברך (מח) אף בעת שמריח: (מח) אבל

שער הציון

(לז) קמ"אברהם ושי"א: (לה) והוא הדין אם היה שמן צית שכתשו, וכפ"ל בסעיף ה, כן מוכח מנמכרים בהלכות ברכות פרק ט הלכה ג, ע"ש, וכן משמע מסימני הקטור. דקאי על פל דברים של שקרי בשמים שברכתו 'בורא עצי בשמים', ועל-כרחי דסבירא לן דהו נמי מקרי אין הבשם בעין כמו הדס שגוף העץ קיים, וכמו שדברתי בבאר הלכה: (לו) הוא לשון הפה"ג והאשכול והלכות הרא"ה ע"ש ושיטה מקבצת, וכתב העיר בדברי הפה"ג באליה רבה, ע"ש. ודע דהנ"ל מסיים: ומרי דליכא ביניהם מה דחביב לו טפי, ובין דכן ודאי דחשוב בגופו עדיף וכו', ע"ש, ומלשון בזה מה שפסקה בתשובת ר' מנחם צוניה סימן ה וכן במגדולימלך מלעיל סימן ריא דבברכות שוות חביב עדיף, ולא היה להניחם הלכות הרא"ה, וכן מוכח בשו"ת מקבצת בד"ה לא, דנראה היכא דאין חביב לו אחד מהם אז הוי פלגמא דבית-שפאי ובית-הלל, ע"ש: (לז) מגדולימלך, וכן הסכים בפני-גבורים, דלא כצ"ח, וכן כתב באשכול: (לח) ואפלו לפי מה שכתבנו לעיל בדדיעבד יוצא בשמן אפרסמון בברכה 'עצי בשמים', על-כילפינים לכתחלה צריך לברך על כל אחד בברכה הראויה, כדלעיל בסעיף י: (לט) כן כתב חטור דשמן אפרסמון נמי בכלל זה, וכן כתב הפאמרמרדכי לדינא דשמן אפרסמון נמי מקרי אינו בעין לגבי הדס [ולא באליה רבה שכתב שהוא רחוק ומחמם זה רצה לקטל דלא כחטור, ע"ש], וכן להרא"ה שכתב בן בדיקא: (מ) ואם הביאו לפניו שמן אפרסמון ושמן שמבשם בעצי בשמים, נראה דגם להרא"ה טוב יותר שיקבר תחלה 'בורא שמן ערב' על האפרסמון משום דהוי ברכה מברכת טפי, וכפסק המגן אברהם: (מח) אחרונים:

הלכות ברבית תפלות סימן רטו

יג' המגמר, אם הוא של עין, מברך (טט) 'בורא עצי בשמים', ואם של עשב, 'בורא (יט) עשבי בשמים', ואם של שאר מינים, 'בורא מיני בשמים': יד' (נא) *המרים באחריו של מצנה למברך עליו, (כ) וכן (נב) 'ונש אומרים שאינו מברך, (נג) לקח נכון שלא (נח) להרים בו: הגה נש אומרים (נד) דהמרים בפת חס נש לו לברך 'שמתן ריח טוב בפת' (אבודרהם וכו' סי' רצ"ו בשם א"ח), (נה) נש אומרים דאין לברך עליו (כ"י), (נו) לקח אין להרים בו:

ה שם לפרש המור
ו טור בשם אבי
הגור' ז שם בשם
רבו שמה

באר היטב

(יט) עשבי בשמים. שמעתי מהמקדוקים שאל "עשבי" בנקוד ש"א ופתח כיון שהוא דבוק לתבה שאחרית, אלא י"ל בחיר"ק, ומצינו כן בנקודה בכתוב במשלי "עשבות הרים", ט"ז: (כ) ונש אומרים שאינו מברך. דלא אין שרפתו נקרא מקלה אותו, אדרבה, הוא גורם ששפלה תימרחו וריחו נודף [לבישן]: (ג) עשבי בשמים. העיין בחיר"ק והשי"ן בשו"א והבי"ת רפניה [פרי מגדים], ועין שם שמביא עוד דעת אחרת בזה: יד' (נא) המרים באחריו וכו'. אין הפניה (נג) שנטלו בידו לצאת ואנב ארחה העלה ריח, דכונה לכלי עלמא אין לברך, ויכליל בסיני, כן דאין מקפון להרים, אלא ארי גון שנטלו לצאת ולהרים, דבקהאי גרנא פסקינו לעיל דמברך על אכילה ועל הרים, וסובר דעה ראשונה דהוא הדין בזה דמברך על נטילת האחריו ועל הרים: (נב) ונש אומרים שאינו מברך. דלאו לריח (נד) עבדא כיון שהוא של מצנה. וכתב מגן אברהם בשם רש"ל, דדוקא בשעת נטילתו למצנה, אבל קדם לכן או אחר-כך מברך לכלי עלמא. ונש שחולקין בזה, רעין בבאור הלכה: (נג) לקח נכון וכו'. כדי לצאת מידי ספק ברכה, ואם מריח בו, דעת מגן אברהם שלא לברך. (מח) וכן דעת הגר"א בבאורי: (נד) דהמרים וכו' יש לו לברך. כמו בשאר פרות שעומדים לאכילה ויש להם ריח, שמברך עליהם (מו) בשנטול אותם כדי להרים בהם: (נה) ונש אומרים דאין לברך עליו. דאין זה ריח (מו) חשוב שהיה ראוי לברך עליו [כ"י בסימן רצ"ו⁴⁰]: (נו) לקח אין להרים בו. ואם מריח אין מברך עליו [מ"א]:

שערי תשובה

[כ] וי"א שאינו מברך. עבה"ט. וכתב בביר"י: הממשמש באחריו ותשאר הריח בידו או בפניו אינו מברך על אותו הריח כלל, שאין לו עקר. מזה בשם ספר דורותי' טיים תלמיד הרשב"א:

לריח עבדא אלא למצנה. מ"כ בשם רש"ל, דדוקא בשעת נטילה לשם מצנה, אבל קדם לכן ואחר-כך מברך, מ"א, וכ"כ בסימן תרג ע"ש ועין ט"ז: (נח) להרים בו. ואם מריח בו, כתב הב"ח דמברך עליו שלא לברך וכן בפת חס:

באור הלכה

הלקיחה בידו והאכילה, מה שאין פן הקא לא מחסר רק שירים ומקרי שפיר קדם לעשייתו: * המרים באחריו וכו', ונש אומרים שאין מברך וכו'. עין משנה ברורה מה שפסקנו בשם מגן אברהם בשם מהרש"ל, וכן כתב האו"ר מרדכי פנעט בבאורי למרדכי, אבל אליה רבה ונחמ"ש שלום בסימן תרג ונחמ"ש מרדכי ומשה יהודה חולקים עליו, ולדידהו לדעה ב', כל ימי הקא אין לברך על ריחו, בין בשעה שנטולו למצנה ובין בשאר כל היום, משום דהקצה למצנה ואינו עומד להרים, וכן משמע מלבוש. אמנם לענין דעמי הדבר טמא, אסרי כי ב"ש נאמר מפני דאחריו נטל לריח בו, שלא הקצהו אלא מאכילה שעומד בעקרו לכך אבל מריח לא אקציה, ושפיר הנה בדעתו להנחת הימנו מריחו, אסרן אמאי לא לברך עליו על-פני פנים בשעה שאינו לוקח למצוהו בשלמא בשעה שלוקח למצוהו, אפשר לומר בטעם סבא שנה, דמאסר דכלאו הכי סבא לקחנו בשביל לצאת בו הוי לה כדבר שלא נעשה להריח, ואף-על-גב דמתכונן גסרן להרים לית לו בה, וצדקא מלקחו לאכלו ולהרים, דהתם רשות הוא עקר לקיחה, ובשלקחו לאכלו ולהרים מאן ספיס שעקר לקיחתו בשביל אכילה והרים בא מטיילא ולא איפסא דעקר הוא בשביל הרים, או אפשר בשביל שפיר הנאות בשעה, מה שאין פן הקא דבדאי עקר נטילתו הנה בשביל מצוה בשעתה דמתכונן בה, אסרן הנאה לכלי עלמא טפילית היא, אבל שלא בשעה מצוה מאי איכא למימר ואלא נוכח לתרין ולימור, דכיון דעקר אינו עומד להרים אלא לעשות בו מצוה כל שבעה ימים, לכך לא נטל לברך עליו ברכה 'אשר נתן', זה אינו, דהא אחריו בשאר ימות השנה פשוטו לאכלו, אף-על-גב דהנה הוא מריח סבירי פלי עלמא גסרן שלא לברך עליו משום דעקר אינו עומד להרים אלא לאכילה, ואפלו הכי בשנטולו להרים לברך לכלי עלמא יש לו לברך, והכי נמי, אף-על-גב דעקר עומד למצוה ולא להרים, עכשיו בשנטולו להרים לברך יש לו לברך. ויש מן האחרונים שרצים לומר באשן זה, דמאסר שאינו עומד להרים בעקרו, אסרן אין לו לברך עליו 'עצי או מיני בשמים'⁴¹, דמשקלן בש"ס פרוק ביצד מברכין ולפי גרסה החופשית בשם הב"ג⁴², תנא, הרי וכל דמי לה שעומדים בעקרו להרים, מה שאין פן אחרונים ותפוחים, עין שם בחופשית ורשב"א, ואסרן אין לברך עליו רק 'אשר נתן' טוב בפרות, ככל דבר שעומד בעקרו לאכילה, והקא בסיני דהקצה מאכילה, אסרן גם ברכה זו אין לברך ונהו תנא פננתם אף שלא נכדו מסוגא זו דמיני הריס, עין בבקשת הגדולה ובגדיל'שע ומאמר מקדבין: אבל מפל מקום לא מסתברא כלל, דכי בשביל שהקצה עצמו מאכילה פרי זה אינה עומדת לאכילה בעקרה ולא שיק למקרי פרי? ובפרט לפי מה שכתב הרשב"א, מובא בבית יוסף סימן תרג, דאם התנה שלא יהא אסור באכילה או בהנאה מהני, עין שם היטב, אסרן בודאי לא נתבטל מצוה שם מאכל על-ידי שפרש עצמו מלאכלה. גם המעין בפורי וראה שהרב רבנו שמחה, בעל סבא שנה, לא כתב כלל "בין שאניה עומדת לאכילה", אלא אדרבה כתב "בין שאניה עומדת להרים", עין שם. ועל-כן נראה דהעקר בהשגג' אברהם לדעת, דבשאר פנים ככל ימי הקא צריך לברך בשפירם לכלי עלמא, ומפל מקום אחר שנקרה אחרונים הנ"ל מוזמין בזה, והעתיקו הדר' החיים והח"א ארם את דבריהם, יש למנע מלהרים באחריו כל ימי הקא, ודע דאם ממשמש באחריו ותשאר הריח בידו או בפניו, אינו מברך על אותו הריח כלל לכלי עלמא אפלו בשאר ימות השנה, שריח זה אין לו עקר⁴² ואחרונים:

שער היציון

(מח) מגן אברהם: (מג) פן מוכח מבאור הגר"א ופשוט: (מד) טור: (מה) אכן הוא פסק בדעה אחרונה לגמרי, עין שם: (מו) דקדקתי בלשון זה, לאפוקי בשעקנס לבית וריח ריח מפותים או ריח פת דבדאי לכלי עלמא אין לו לברך, דלא צריך מוכנס לאדם אחר ושם בחדרו מנח שם בשמים, שאין צריך לברך אף בשפופתם להרים, משום דהנהו בשמים לאו להרים עבדא, כמו שכתב המגן אברהם בריש סימן רי, והכי נמי בזה, אבל בשנטול הפירות בידו כדי להרים, דבר זה משנה להו כמו שעשוי להרים, כמו שכתבו האחרונים בסימן רי, עין שם במשנה ברורה: (מו) ולפי זה פשוט דאף בשנטול ספה כדי להרים לבר וריח מוכנס לאכל כלל, גסרן אין לו לברך. אמנם לפי באור הגר"א בסוף חסימן טשעמ דאף לדעה אחרונה סבירא להו דפת דינו כפרי שיש לו ריח, אלא שטעמם כיון שאין עקר עומד להרים לקח אין לו לברך, עין שם, ולפי זה אם נטלו להרים לבר צריך לברך, וספק ברכות להקל:

הלכות פרכת הפרות סימן רטו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נב]

כִּינֵן שֶׁהוּא שֶׁל מְצוּהָ⁽³⁸⁾. וְכָתֵב כִּגְזֵלֵי אֲבִיבֵי קֶשֶׁם וְשִׁל, וְדוֹקָא בְּשַׁעַת נְטִילָתוֹ לְמַצֵּה, אֲכָל קֶדֶם לָכֵן אוֹ אַחֲרֵיכֶן מְבָרֵךְ לְכָל עֲלֵמָא⁽³⁹⁾.

(38) וּמִיָּנִי לְהַרְיֵחַ בּוֹ מוֹתֵר, כַּמְבֹּאֵר בְּבִיחָל (ד"ה הַמְרִיחַ) שְׁאִינוֹ כַּהֲדָס שֶׁל מְצוּהָ שֶׁכָּתֵב הַשְׁוִיעַ לְקַמֵּן (ס"י תִּרְגַּם ס"א, וּבְמִשְׁנֵי שֶׁ ס"ק א) שְׁאִסּוּר לְהַרְיֵחוֹ, כִּיּוֹן שֶׁעִיקְרוֹ לְרִיחַ וְאִ"כּ הוֹקְצָה לְכָל שְׁבַע.

[משנ"ב ס"ק נה]

דְּאִין זֶה רִיחַ חָשׁוּב שֶׁהָיָה לְרֹאשׁ לְכָרֶךְ עָלָיו [ב"י בְּסִימָן רצ"ו⁽⁴⁰⁾].
(40) וְלִהְרִיחַ פֶּת חֲמִץ שֶׁל עֲכָרִים בַּפֶּסַח, כָּתֵב בְּבִיחָל לְקַמֵּן (ס"י תַּמַּג סַעִיף א ד"ה וְאִפְלוּ) שֶׁיֵּשׁ לְאִסּוּר אִפְלוּ לְפִי הַסּוֹבְרִים כֹּאֵן שֶׁפֶת אֵינָה עוֹמֶדֶת לְרִיחַ, וְהָיָה אִסּוּרֵי הַנֶּאֱחָה שְׁאִין עוֹמְדִים לְרִיחַ מוֹתֵר לְהַרְיֵחַ בָּהֶם [כַּמְבֹּאֵר בְּשִׁיךְ יוֹדֵד ס"י ק"ח ס"ק כז], שֶׁמִּיָּיִשׁ חֲשִׁישׁ שְׁמָא יֵבֵא לְאוֹכְלוֹ, וּבִפְרֵט בְּחֲמִץ שֶׁלֹּא בְּדָלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַשְּׁנָה. וְרֹאה מִזֶּה שֶׁכָּתֵבנוּ לְעֵיל ס"ב בִּיחָל ד"ה הַמוֹסֵק.

[ביה"ל ד"ה המריח]

דְּמֵאֲחֵר שְׁאִינוֹ עוֹמֵד לְהַרְיֵחַ בְּעֵקֶר, אִם־כֵּן אֵין לוֹ לְכָרֶךְ עָלָיו יְצִי' אוֹ יְמִינִי בְּשִׁמְיָם⁽⁴¹⁾. וְכִי יִדַּע דָּאֵם מִמִּשְׁמַשׁ בְּאַתְרוֹג וְנִשְׁאָר הָרִיחַ בְּכֶדוֹ אוֹ בְּכֶנֶד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל אוֹתוֹ הַגִּבִּים קָלִל לְכָלִי עֲלֵמָא אֲפִלּוּ בְּשִׁאָר יְמֵי הַשְּׁנָה, שְׁרִיטִים זֶה אֵין לוֹ עֵקֶר⁽⁴²⁾.

(41) וְלַעֲנִין דִּיעְבֵּד, כָּתֵב לְעֵיל (ס"ק יב) שִׁיִּצָּא בְּבוֹרָא מִיָּיִנִי בְּשִׁמְיָם גַּם עַל פִּירוֹת.

(42) וְעַל כֵּן כָּתֵב בְּמִשְׁנֵי לְקַמֵּן (ס"י ר"ז ס"ק טו) שְׁאִין לְבָרֵךְ עַל מְדוּכָה שֶׁדָּבָר בָּהּ בְּשִׁמְיָם וְנִקְלֵט בָּהּ רִיחַ, לְפִי שְׁאִין לוֹ עֵיקֶר.

(39) וְכֵן הַכְרִיעַ בְּבִיחָל (ד"ה הַמְרִיחַ) שֶׁיֵּשׁ לְהִימָנֵעַ מִלְּהַרְיֵחַ בְּאַתְרוֹג כָּל יְמֵי הַחֹג, אֲבָל אִם מְרִיחַ אוֹתוֹ, צְרִיךְ לְבָרֵךְ. וְכָתֵב לְקַמֵּן (ס"י תִּרְנַח ס"ק ה) שְׁאִין הַאֲתָרוֹג מוֹקְצָה בְּשַׁבָּת שְׁבַמְוֵעָר, כִּיּוֹן שֶׁיִּשְׁכּוֹל לְבָרֵךְ עַל פְּרִי אַחֵר וּלְכוּן גַּם עַל הָרִיחַ שְׁבַאֲתָרוֹג, וְעוֹד, שֶׁבְּשַׁבָּת שְׁבַחְתָּךְ הַחֹג, שֶׁגִּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִיטּוֹל אוֹתוֹ לְמַצוּהָ, אֵין מְנִיעָה וְאִסּוּר לְהַרְיֵחַ בּוֹ. וְלִמְעֻשָּׁה, כָּתֵב בְּשַׁעֲרֵי שֶׁם (ס"ק ד) שְׁמִי שְׂרוּצָה לְבָרֵךְ עָלָיו בְּשַׁבָּת אֵין מוֹחִין בִּידוֹ, כִּיּוֹן שֶׁאֵף הָאִיר וּפִסְקִים נֹסְפִים שֶׁלִּדְעָתָם אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו בְּשִׁאָר יְמֵי, מוֹדִים בְּשַׁבָּת שֶׁכְּשֶׁנִּטְלוּ לְהַרְיֵחַ יִכּוֹל לְבָרֵךְ עָלָיו.

